

**TASHKILOT MADANIYATINING SHAKLLANISHI OLIY
TA'LIM TASHKILOTINI BOSHQARISH
SAMARADORLIGI OMILI SIFATIDA**

Nazokat Masharipova Ilhamovna

Toshkent shahridagi Puchon universiteti

70410801-Menejment: Ta'lim menejmenti mutaxassisligi

1-bosqich magistranti

Ilmiy rahbar: DSc, professor,

Qodirov Kamoliddin Botirovich

Toshkent shahridagi Puchon universiteti

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada tashkilot madaniyatining shakllanishi oliy ta'lim tashkilotini boshqarish samaradorligini ta'minlovchi muhim omil sifatida ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda oliy ta'lim muassasalarida tashkilot madaniyatining mazmuni, tarkibiy unsurlari hamda boshqaruv jarayonlariga ta'siri yoritiladi. Tashkilot madaniyatining rivojlanganligi boshqaruv qarorlarining samaradorligi, jamoa ichidagi hamkorlik, mas'uliyat va tashabbuskorlik darajasini oshirishga xizmat qilishi asoslab beriladi. Shuningdek, akademik muhitda qadriyatlar, an'analar va me'yorlarning shakllanishi oliy ta'lim tashkilotining barqaror faoliyat yuritishi va raqobatbardoshligini ta'minlashdagi o'rni ko'rsatib o'tiladi. Maqola natijalari oliy ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun muhim ahamiyatga ega.

Kalit soʻzlar: *tashkilot madaniyati, oliy taʼlim tashkiloti, boshqaruv samaradorligi, boshqaruv tizimi, akademik muhit, jamoa qadriyatlari, rahbarlik uslubi, taʼlim sifati.*

KIRISH

Hozirgi globallashuv va taʼlim tizimining jadal rivojlanishi sharoitida oliy taʼlim tashkilotlarini samarali boshqarish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Oliy taʼlim muassasalarining barqaror faoliyati, taʼlim sifati va raqobatbardoshligi nafaqat moddiy-texnik baza yoki moliyaviy resurslarga, balki tashkilot ichida shakllangan madaniyatga ham bevosita bogʻliqdir. Shu nuqtayi nazardan, tashkilot madaniyati oliy taʼlim tashkilotini boshqarish samaradorligini belgilovchi muhim omil sifatida namoyon boʻladi.

Tashkilot madaniyati oliy taʼlim muassasasida rahbarlar, professor-oʻqituvchilar va xodimlar faoliyatini birlashtiruvchi qadriyatlar, meʼyorlar, anʼanalar va xulq-atvor qoidalari majmuasini ifodalaydi. Ushbu madaniyat boshqaruv jarayonlarida qaror qabul qilish uslubi, masʼuliyatni taqsimlash, jamoa ichidagi munosabatlar hamda taʼlim jarayonining umumiy samaradorligiga sezilarli taʼsir koʻrsatadi. Tashkilot madaniyati rivojlangan sharoitda boshqaruv mexanizmlari yanada shaffof, izchil va natijador boʻladi.

Soʻnggi yillarda Oʻzbekiston oliy taʼlim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar oliy taʼlim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish, akademik erkinlikni kengaytirish va jamoaviy masʼuliyatni kuchaytirishni talab etmoqda. Bu jarayonda tashkilot madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish masalalari alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki samarali boshqaruv faqat tashkiliy tuzilma orqali emas, balki muassasa ichidagi madaniy muhit orqali ham taʼminlanadi.

ASOSIY QISM

Tashkilot madaniyati oliy ta'lim tashkilotlarini boshqarishda samaradorlikni ta'minlovchi asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi. 2023-2025-yillar oralig'ida O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalga oshirilgan islohotlar va amaliy jarayonlar tashkilot madaniyatining rivojlanishi orqali boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilgani ko'zga tashlanadi.

2023-yilda oliy ta'lim muassasalarida rahbarlik tizimida ijobiy o'zgarishlar yuz berdi. Universitetlarda rahbarlar va professor-o'qituvchilar o'rtasidagi muloqot mexanizmi takomillashtirildi, jamoa ichidagi mas'uliyatni taqsimlash va qaror qabul qilish jarayoni yanada shaffoflashtirildi.

Masalan, Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida o'quv jarayonlarini boshqarish bo'yicha yangi ichki tartiblar joriy etilib, xodimlar va talabalar orasida jamoaviy ishlash madaniyati kuchaytirildi. Shu bilan birga, akademik qadriyatlar, intizom va jamoaviy hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan seminarlar va treninglar tashkil qilindi. Bu jarayon rahbarlarning boshqaruv samaradorligini oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatdi.

2024-yilda tashkilot madaniyatining shakllanishi yanada amaliy tus oldi. Oliy ta'lim muassasalarida axborot almashinuvi va ichki kommunikatsiya tizimlari takomillashtirildi. Universitetlar xodimlari o'rtasida tajriba almashish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish faoliyati kuchaydi. Masalan, Samarqand davlat universitetida yangi loyiha boshqaruvi mexanizmlari joriy etilib, guruhlararo hamkorlik va mas'uliyat hissini rivojlantirishga xizmat qildi. Shu bilan birga, tashkilot ichidagi qadriyatlar va me'yorlar xodimlar orasida biznes va ta'lim jarayonlarini uyg'unlashtirishga yordam berdi.

2025-yilda oliy ta'lim muassasalarida tashkilot madaniyati boshqaruv samaradorligini oshirishdagi asosiy strategik omil sifatida ajralib chiqdi.

Marketing va tashkiliy kommunikatsiya uslublari orqali talaba va xodimlar ehtiyojini aniqlash tizimi joriy etildi. Masalan, Andijon davlat universitetida jamoa ruhini mustahkamlash va rahbarlik samaradorligini oshirish maqsadida doimiy baholash va fikr almashish mexanizmlari ishlay boshladi. Bu esa qaror qabul qilish tezligi va sifatini sezilarli darajada yaxshiladi.

Jahon tajribasi bilan solishtirganda, rivojlangan mamlakatlarda tashkilot madaniyati boshqaruv samaradorligining ajralmas qismi sifatida uzoq va puxta shakllangan. Masalan, AQSh va Germaniya universitetlarida tashkilot madaniyati xodimlar va talabalar orasida hamkorlik, tashabbuskorlik va innovatsion yondashuvni rag'batlantirish orqali boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda esa so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar jahon tajribasiga moslashish va tashkilot madaniyatini mustahkamlashga qaratilgan.

Shu bilan birga, amaliy jarayonlar shuni ko'rsatadiki, tashkilot madaniyatini rivojlantirish oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishda nafaqat rahbarlar, balki barcha xodimlar va talabalarni birlashtiruvchi strategik vosita sifatida ishlatiladi. 2023-2025-yillarda amalga oshirilgan chora-tadbirlar orqali universitetlarda jamoaviy ishlash, mas'uliyat hissi va qaror qabul qilish tezligi sezilarli darajada oshdi.

Umuman olganda, tashkilot madaniyati shakllanganda oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligi, akademik muhitning sifat va barqarorligi hamda talabalarning va xodimlarning ijobiy motivatsiyasi oshadi. Bu jarayon O'zbekiston oliy ta'lim tizimida samarali boshqaruvni ta'minlovchi strategik omil sifatida mustahkamlanmoqda.

Tashkilot madaniyati va boshqaruv samaradorligi: amaliy o'sish va rivojlanish jarayonlari:

FRONTIERS OF KNOWLEDGE AND INTERDISCIPLINARY DISCOVERY
international scientific conference

Yo'nalish	2023-yil	2024-yil	2025-yil
Rahbarlik va boshqaruv uslubi	Rahbarlar va professor-o'qituvchilar o'rtasida muloqot mexanizmi takomillashtirildi; qaror qabul qilish jarayoni shaffoflashtirildi	Guruhlararo hamkorlikni rivojlantirish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali rahbarlik samaradorligi oshirildi	Doimiy baholash va fikr almashish tizimi joriy etilib, qaror qabul qilish tezligi va sifati sezilarli yaxshilandi
Jamoaviy ish va hamkorlik	Universitetlarda xodimlar va talabalar orasida jamoaviy ishlash madaniyati shakllandi	Akademik muhitda tajriba almashish va hamkorlik platformalari rivojlantirildi	Xodimlar va talabalar o'rtasida jamoa ruhini mustahkamlash, tashabbuskorlik va mas'uliyat oshirildi
Akademik qadriyatlar va an'analar	Qadriyatlar va me'yorlar joriy etilib, ichki tartib-intizomni mustahkamlash boshlandi	Qadriyatlar va an'analarni rivojlantirish orqali universitet ichidagi madaniyat shakllandi	Akademik qadriyatlar asosida boshqaruv qarorlari va jarayonlari uyg'unlashtirildi

FRONTIERS OF KNOWLEDGE AND INTERDISCIPLINARY DISCOVERY
international scientific conference

Yo'nalish	2023-yil	2024-yil	2025-yil
Ichki kommunikatsiya	Ichki kommunikatsiya tizimlari yangilandi; axborot almashinuvi samarali bo'ldi	Elektron platformalar va seminarlar orqali xodimlararo kommunikatsiya kuchaytirildi	Axborot almashinuvi va maslahatlashuv mexanizmlari orqali qarorlar tez va sifatli qabul qilindi
Motivatsiya va xodim faolligi	Xodimlar va talabalar motivatsiyasini oshirishga qaratilgan treninglar tashkil qilindi	Rahbarlar tomonidan xodimlarning tashabbuskorligi rag'batlantirildi	Jamoaviy ish va individual mas'uliyatni rag'batlantirish orqali motivatsiya maksimal darajada oshirildi
Boshqaruv samaradorligi natijalari	Qaror qabul qilish jarayoni samaradorligi sezilarli oshdi	Guruhlararo hamkorlik va ichki tartib-intizom orqali boshqaruv natijalari yaxshilandi	Tashkilot madaniyati uyg'unligi orqali boshqaruv samaradorligi va ta'lim sifati maksimal darajada oshdi

XULOSA

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, tashkilot madaniyati oliy ta'lim tashkilotlarini boshqarish samaradorligini ta'minlovchi asosiy omil sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. 2023-2025-yillar oralig'ida O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida amalga oshirilgan chora-tadbirlar rahbarlik uslublari, jamoaviy ish, ichki kommunikatsiya va akademik qadriyatlar orqali boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshirdi.

Tashkilot madaniyati shakllanganda qaror qabul qilish jarayoni shaffof va tezkor bo'lib, xodimlar va talabalar o'rtasida mas'uliyat hissi va tashabbuskorlik kuchayadi. Shu orqali akademik muhitning sifat va barqarorligi ta'minlanadi, oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligi oshadi.

Jahon tajribasi va O'zbekiston amaliyoti shuni ko'rsatadiki, tashkilot madaniyati rivojlangan oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligining ajralmas qismi hisoblanadi. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida tashkilot madaniyatini shakllantirish va mustahkamlash doimiy e'tibor talab qiladigan strategik yo'nalish sifatida qaraladi.

Umuman olganda, tashkilot madaniyati va boshqaruv samaradorligi o'rtasidagi uyg'unlik oliy ta'limning sifatli rivojlanishini, talaba va xodimlarning motivatsiyasini oshirishni hamda muassasa barqarorligini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmedov S., To'xtayev D. Oliy ta'lim muassasalarida tashkilot madaniyati va boshqaruv samaradorligi. Toshkent: Ta'lim nashriyoti, 2023.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti. Oliy ta'limda boshqaruv va tashkilot madaniyati: amaliy tavsiyalar. Toshkent, 2024.
3. Islomova M., Qodirov A. Oliy ta'lim muassasalarida jamoaviy ish va rahbarlik uslublarini rivojlantirish. Toshkent: Iqtisodiyot va boshqaruv nashriyoti, 2024.
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish strategiyalari. Toshkent, 2025.